

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабкіна О. В. Політика та духовність в умовах глобальних викликів (до підсумків міжнародної науково-практичної конференції). Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2014. Вип. 14. С. 119-121.
2. Вакарчук С. Вимагаю змісту. 05.04.2019 р. URL: <https://www.facebook.com/sviatoslav.vakarchuk/videos/2106343302990022/>
3. Відомості щодо зареєстрованих у встановленому законом порядку політичних партій станом на 01.01.2019 року; Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/m/4561>
4. Карпинська О. Використання гумору у передвиборчій агітації. Deadline. 06.03.2019. URL: <https://www.deadline.com.ua/blog/vikoristannya-gumoru-u-peredviborch-y-ag-tac-fenomen-gr-kampan-volodimira-zelens-kogo>
5. Моніторинг'2018: основні тенденції змін громадської думки (загальнонаціональне опитування населення України 13-29 вересня 2018 р.); Інститут соціології НАН України, Фонд "Демократичні ініціативи" імені Ілька Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/article/monitoring2018-osnovni-tendentsii-zmin-gromadskoi-dumki>
6. Переважає форма, а не зміст: Експерти "Дня" оцінюють передвиборчі програми кандидатів у президенти. Газета "День". 14 березня, 2019. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/perevazhae-forma-ne-zmist>
7. Президентські перегони: часу на виправлення помилок обмаль. Коментарі політичних експертів. 01.04.2019. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-elections/2672222-vibori2019-casu-na-vipravlenna-pomilok-obmal.html>
8. Філософський енциклопедичний словник: довідкове видання / В. І. Шинкарук (голова редколегії), Є. К. Бистрицький, М. О. Булатов, А. Т. Ішмуратов, П. Ф. Йолон та ін.; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди НАНУ. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
9. Clark D. Ukraine's Zelensky has plenty of form, but little substance. Financial Times. April 16, 2019. URL: <https://www.ft.com/content/d6cd9d00-5edd-11e9-a27a-fdd51850994c>
10. Hajer M. Policy without polity? Policy analysis and the institutional void. Policy Sciences. 2003. 36: 175. URL: <https://doi.org/10.1023/A:1024834510939>

Р. В. Губань
*професор кафедри правознавства та
галузевих юридичних дисциплін
НПУ імені М. П. Драгоманова,
доктор юридичних наук, доцент
(м. Київ)*

ПРАВО НА МИР В ДЕКЛАРАЦІЯХ ООН

Мабуть, чи не найактуальнішим питанням сьогодення для України є питання припинення війни і встановлення миру. З огляду на це, важливим є простежити як же Організація Об'єднаних Націй – універсальна міжнародна організація бореться за мир.

Незадовго після завершення Другої світової війни і незадовго після створення ООН у 1948 р. була прийнята Загальна декларація прав людини в ст. 1 якої говорилося,

що всі люди повинні ставитися один до одного в дусі братерства [1]. Однак не всіма країнами цей заклик був почутий. Розуміючи, що як ідеї війни, так і ідеї миру народжуються у головах людей, представники держав в ООН вирішили, що необхідно поширювати ідеї миру і, насамперед, серед молоді. Тому в 1965 р. була прийнята Декларація про поширення серед молоді ідеалів миру взаємоповаги і взаєморозуміння між народами [2]. В принципі 1 якої було сказано, що молодь повинна виховуватися в дусі миру. В принципі 2 йдеться про те, що освіта має сприяти поширенню серед молоді ідеалів миру. В принципі 5 зазначається, що всі молодіжні організації мають притримуватись принципів, які викладені в цій декларації. На наступному етапі було прийняте рішення про поширення ідей миру між всіма народами. Тому в 1978 р. була прийнята Декларація про виховання народів в дусі миру [3]. В п. 1 якої сказано, що Генеральна Асамблея урочисто закликає всі держави керуватися в своїй діяльності ідеєю визнання виняткової важливості і необхідності встановлення, визнання і укріплення справедливого і міцного миру в інтересах нинішнього і майбутнього поколінь. Визначальним є перший пункт означеного документа. В ньому відзначається, що всі народи і всі люди, незалежно від раси, переконань, мови і статі, мають невід'ємне право на життя в мирі. Повага цього принципу, а також інших прав людини відповідає загальним інтересам всього людства і є невід'ємною умовою розвитку всіх народів, великих і малих, у всіх сферах. В п. 2 нагадувалося, що агресивна війна, її планування, підготовка чи розв'язання є злочинами проти миру і заборонені міжнародним правом. В п. 3 відзначалося, що відповідно до завдань і принципів ООН держави повинні утримуватися від пропаганди агресивних війн. Більше того, в Декларації (п.4) було сказано, що кожна держава, діючи в дусі дружби і добросусідських відносин, зобов'язана розвивати різнопланове, взаємовигідне і рівноправне політичне, економічне, соціальне і культурне співробітництво з іншими державами, незалежно від їх соціально-економічних систем, з метою забезпечення взаємного співіснування і співробітництва в умовах миру і в атмосфері взаєморозуміння і поваги цілісності і самобутності всіх народів, і зобов'язана вживати заходи, які сприяють утвердженню ідеалів миру, гуманізму і свободи. В п. 5 вказувалося на неприпустимість втручання у внутрішні справи народів. В п. 6 зазначалося, що основним засобом підтримання миру є роззброєння. Вказувалося на обов'язок держав припинити практику колоніалізму і расизму. Однак, з нашої точки зору, важливе значення має п. 8, в якому сказано, що кожна держава зобов'язана припинити пропаганду ненависті і упередженого ставлення до інших народів як такі, які суперечать принципам мирного співіснування і дружнього співробітництва. Генеральна Асамблея також закликала держави забезпечувати, щоб їх політика, яка спрямована на реалізацію цієї Декларації, в тому числі процеси навчання і методи виховання, а також діяльність засобів масової інформації відповідали задачі підготовки до життя у світі суспільств. ГА ООН закликала розвивати різні форми двостороннього і багатостороннього співробітництва, в тому числі в міжнародних,

урядових і неурядових організаціях, для сприяння підготовки народів до життя в мирі, зокрема, обміну досвідом з реалізованими з цією метою проектами. Врешті, представницький орган ООН рекомендував зацікавленим урядовим і неурядовим організаціям вживати відповідних заходів для реалізації цієї Декларації.

Наступним кроком в розвитку права на мир стало прийняття в 1984 р. Декларації про право народів на мир [4]. В Преамбулі до Декларації Генеральна Асамблея запевняла в переконаності, що життя без війни слугує основною міжнародною передумовою для матеріального благополуччя, розвитку і прогресу країн, повної реалізації прав і основних свобод людини, які проголошені ООН. Генеральна Асамблея віддавала собі звіт в тому, що в ядерний період встановлення міцного миру на Землі є найголовнішою умовою збереження цивілізації людства і його існування. Також ГА ООН визнавала, що забезпечення мирного життя для народів є священним обов'язком кожної держави. Сам же текст Декларації складався з 4 пунктів. В першому ГА ООН урочисто проголошувала, що народи нашої планети мають священне право на мир. В п. 2 ГА ООН заявляла, що збереження права народів на мир і сприяння його реалізації є однією з основних обов'язків кожної держави. Асамблея підкреслювала, що забезпечення права народів на мир вимагає, щоб політика держав була орієнтована на усунення загрози війни, насамперед ядерної, на відмову від застосування сили в міждержавних відносинах і вирішення міжнародних спорів мирними засобами відповідно до Статуту ООН. І, нарешті, в п. 4 Асамблея закликала всі держави і міжнародні організації всіляко сприяти забезпеченню права народів на мир шляхом вжиття необхідних заходів як на національному, так і на міжнародному рівні.

В 1999 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Декларацію про культуру миру. В преамбулі до документу вона дещо відійшла від характерного для неї декларативного стилю. Зокрема, в ній зазначалося, що мир – це не просто відсутність конфліктів, а позитивний, динамічний і заснований на широкій участі процес, в якому заохочується діалог і врегульовуються конфлікти в дусі взаєморозуміння і співробітництва. Також відзначалося, що закінчення “холодної війни” розширило можливості для укріплення культури миру. В той же час Асамблея висловлювала глибоку стурбованість у зв'язку з збереженням і поширенням насилля і конфліктів в різних частинах світу. Як пояснювалося в преамбулі Декларації вона була прийнята з тим, щоб уряди, міжнародні організації і громадянське суспільство могли керуватися в своїй діяльності її положеннями з метою поширення і укріплення культури миру в новому тисячолітті. В ст. 4 Декларації написано, що освіта на всіх рівнях є однією з основних засад створення культури миру. В цьому контексті, як сказано в зазначеному вище пункті, особливе значення має освіта у сфері прав людини. В ст. 7 зазначалося, що поширенню культури миру сприяє просвітницька і інформаційна роль засобів масової інформації. Характерною особливістю зазначеної Декларації є те, що в ній міститься широкий перелік суб'єктів поширення миру. Ми подаємо цей перелік в тій

черговості, в якій він зазначений в Декларації: батьки, педагоги, політичні діячі, журналісти, релігійні органи і групи, представники інтелігенції, вчені, філософи, представники творчих професій, працівники охорони здоров'я, гуманітарної сфери, соціальні працівники, керівники різного рівня та неурядові організації [5].

І нарешті в кінці 2016 р. була прийнята Декларація про право на мир [6]. Варто відзначити, що текст пунктів Декларації (який налічує їх 5) складає близько 10%. Переважна ж більшість – це преамбула. На наш погляд, наріжною є перша стаття, в якій сказано, що кожен має право жити в мирі в умовах заохочення і захисту всіх прав людини і повної реалізації розвитку. Суттєвим кроком вперед порівняно з попередніми Деклараціями є ст. 2. В ній сказано, що державам необхідно поважати, забезпечувати і заохочувати рівність і недискримінацію, справедливість і верховенство закону і гарантувати свободу від страху і бідності як засобу зміцнення миру всередині суспільств і між ними. Для нас важливе значення має ст. 4 документу. В ній сказано, що необхідно заохочувати міжнародні і національні установи, які займаються питаннями виховання в дусі миру, з метою зміцнення між всіма людьми духу терпимості, діалогу, співробітництва і солідарності.

Таким чином, право на мир еволюціонувало від права народів на мир до права людини на мир. Людство нарешті не лише усвідомило, але й артикулювало, що не може йтися про реалізацію інших прав людини без забезпечення миру. Також слід наголосити на тому, що в першу чергу за виховання в дусі миру відповідальні батьки, а потім педагоги. Світова спільнота усвідомила і важливість знань прав людини в контексті збереження миру.

ЛІТЕРАТУРА:

1. The Universal Declaration of Human Rights // <http://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html>
2. Declaration on the Promotion among Youth of the Ideals of Peace, Mutual Respect and Understanding between Peoples // <https://undocs.org/ru/A/RES/2037%28XX%29>
3. Declaration on the Preparation of Societies for Life in Peace // <https://undocs.org/ru/A/RES/33/73>
4. Declaration on the Right of Peoples to Peace // <https://undocs.org/ru/A/RES/39/11>
5. Declaration on a Culture of Peace // <https://undocs.org/ru/A/RES/53/243>
6. Declaration on the Right to Peace // <https://undocs.org/ru/A/RES/71/189>